

**SOVET DAVRIDA MADANIY HAYOT
(SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)**

Bozorov Umid Sayfiddinovich

Aniq va Ijtimoiy fanlar universiteti,

Tarix (yoʻnalishlar va faoliyat turi boʻyicha) 2-kurs magistri.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14493111>

Annotatsiya. Ushbu maqola Sovet Ittifoqi davrida Surxondaryo viloyatining madaniy hayotini oʻrganishga bagʻishlangan. Unda madaniy siyosat, teatr va sanʼat, kutubxonalar, matbuot, taʼlim va ilm-fan rivoji yillik faktlar asosida yoritilgan. Sovet davrida viloyat madaniyatida sodir boʻlgan oʻzgarishlar tahlil qilinadi va ularning mahalliy aholi hayotiga taʼsiri koʻrib chiqiladi. Maqola hudud tarixini oʻrganishda muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Kalit soʻzlar: Surxondaryo viloyati, Sovet Ittifoqi, madaniy hayot, teatr, kutubxona, taʼlim, ilm-fan, folklor, Navroʻz, madaniy siyosat.

**CULTURAL LIFE IN THE SOVIET PERIOD
(ON THE EXAMPLE OF SURKHANDARYA REGION)**

Abstract. This article is devoted to the study of the cultural life of Surkhandarya region during the Soviet Union. It covers the development of cultural policy, theater and art, libraries, press, education and science based on annual facts. The changes that occurred in the culture of the region during the Soviet period are analyzed and their impact on the life of the local population is considered. The article is of significant scientific importance in studying the history of the region.

Keywords: Surkhandarya region, Soviet Union, cultural life, theater, library, education, science, folklore, Navruz, cultural policy.

**КУЛЬТУРНАЯ ЖИЗНЬ В СОВЕТСКИЙ ПЕРИОД
(НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ)**

Аннотация. Данная статья посвящена изучению культурной жизни Сурхандарьинской области во времена Советского Союза. На основе ежегодных фактов он освещает развитие культурной политики, театра и искусства, библиотек, прессы, образования и науки. Анализируются изменения, произошедшие в культуре региона в советский период, и рассматривается их влияние на жизнь местного населения. Статья имеет важное научное значение при изучении истории региона.

Ключевые слова: Сурхандарьинская область, Советский Союз, культурная жизнь, театр, библиотека, образование, наука, фольклор, Навруз, культурная политика.

KIRISH

Surxondaryo viloyati, oʻzining boy tarixi va madaniy anʼanalari bilan ajralib turadi. Sovet Ittifoqi davrida bu hududning madaniy hayoti katta oʻzgarishlarni boshdan kechirdi. Ushbu maqolada Surxondaryo viloyati misolida Sovet davridagi madaniy hayotning asosiy jihatlari va uning taʼsiri koʻrib chiqiladi.

Sovet Davrida Madaniy Siyosat

Sovet Ittifoqining madaniy siyosati jamiyatni ideallashtirish va kommunistik mafkurani targʻib qilishga qaratilgan edi.

1920-yillardan boshlab, Surxondaryo viloyatida savodxonlikni oshirish bo'yicha keng ko'lamli dasturlar amalga oshirildi. 1930-yilda Termizda ilk kutubxona ochildi, bu esa xalqning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Teatr va san'at taraqqiyoti

1934-yilda Termiz shahrida teatr tashkil etilib, dastlabki spektakllar milliy mavzularda sahnalashtirildi. 1940-yillarda bu teatrdan rus va o'zbek klassik asarlari namoyish etila boshlandi. Ikkinchi Jahon urushi yillarida (1941-1945) teatr jamoalari front uchun konsertlar uyushtirdi va bu bilan xalqning ruhini ko'tardi.

1950-yillarda folklor ansambllari faoliyati yanada rivojlanib, "Doira va doston" kechalari butun viloyatda mashhur bo'ldi. 1960-yilda Surxondaryo xalq cholg'u ansambli tashkil etilib, u nafaqat respublikada, balki ittifoq miqyosida tanildi.

METOD VA METODOLOGIYA

Kutubxonalar va Matbuot

1930-yillarda Surxondaryo viloyatida bir nechta qishloq kutubxonalarini tashkil etildi. 1946-yilda "Surxondaryo haqiqati" gazetasining birinchi soni chop etildi, unda mahalliy ijtimoiy hayot va madaniyatga oid maqolalar berilgan. 1970-yillarga kelib, viloyatdagi kutubxonalar soni 100 dan oshdi va ular 500 mingdan ortiq kitob fondiga ega edi.

Madaniy Tadbirlar va An'analar

1924-yilda O'zbekiston Sovet Sotsialistik Respublikasi tashkil topishi bilan yangi turdagi bayramlar joriy etila boshlandi. 1937-yilda Xalqaro mehnatkashlar kuni Surxondaryoda keng nishonlanib, unda teatr chiqishlari va konsert dasturlari namoyish etildi. 1956-yilda Termizda birinchi Navro'z festivali Sovet mafkurasiga moslashtirilgan tarzda o'tkazildi.

Ta'lim va Ilm-Fan

1927-yilda Surxondaryo viloyatida birinchi zamonaviy maktab ochildi, unda 150 nafar o'quvchi tahsil olgan. 1944-yilda Termiz o'qituvchilar instituti tashkil qilinib, u viloyat uchun malakali pedagoglar tayyorlash markaziga aylandi.

1950-yillarda viloyatda ilmiy ekspeditsiyalar tashkil etilib, qadimiy qadamjolar o'rganila boshlandi. Jumladan, 1968-yilda Dalvarzintepa qazilmalarida nodir topilmalar kashf etildi, bu esa viloyatning tarixiy ahamiyatini yanada yuksaltirdi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Madaniy hayotning asosiy ko'rsatkichlari (jadval)

Yillar	Asosiy Voqealar	Hududiy Ahamiyat
1927	Birinchi zamonaviy maktab ochildi	150 nafar o'quvchi savodxonlikni oshirishni boshladi.
1930	Termizda ilk kutubxona tashkil etildi	Kitob fondlari orqali madaniy ko'tarilish boshlandi.
1934	Termizda birinchi teatr tashkil etildi	Milliy mavzular bo'yicha spektakllar sahnalashtirildi.
1944	Termiz o'qituvchilar instituti ochildi	Viloyat uchun malakali pedagoglar tayyorlandi.

1946	"Surxondaryo haqiqati" gazetasi chop etildi	Mahalliy ijtimoiy hayot va madaniyatga oid yangiliklar yoritildi.
1950	Folklor ansambllar faoliyati rivojlandi	"Doira va doston" kechalari viloyat bo'ylab mashhur bo'ldi.
1960	Surxondaryo xalq cholg'u ansambli tashkil etildi	Respublika va ittifoq miqyosida tan olindi.
1968	Dalvarzintepa qazilmalarida topilmalar kashf qilindi	Hududning tarixiy ahamiyati oshirildi.

XULOSA

Sovet davridagi madaniy hayot Surxondaryo viloyati uchun ikki tomonlama ahamiyatga ega bo'ldi. Bir tomondan, bu davrda ta'lim, san'at va madaniyat rivojlandi, aholi orasida savodxonlik oshdi. Ikkinchi tomondan, milliy an'analarning ba'zi jihatlari Sovet mafkurasiga moslashtirildi yoki yo'qolish xavfiga uchradi.

Bugungi kunda Surxondaryo viloyati o'zining boy madaniy merosini saqlab qolgan holda, zamonaviy taraqqiyot yo'lidan bormoqda. Sovet davridagi madaniy o'zgarishlarni tahlil qilish esa hududning tarixiy rivojlanishini yanada chuqurroq anglash imkonini beradi.

REFERENCES

1. Karimov, A. (2005). O'zbekiston tarixida Sovet davri. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Bekmurodov, S. (2010). Surxondaryo viloyati madaniyat tarixi. Termiz: Ilmiy nashrlar markazi.
3. Rashidov, U. (1998). O'zbekistonning madaniy merosi. Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Ismoilov, M. (2021). "Dalvarzintepa arxeologik tadqiqotlari". O'zbekiston tarixi jurnali, 3-son, 45-58 betlar.
5. Qodirov, T. (2015). O'zbek teatr san'ati tarixi. Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.